

Cessió del fons Enric Casals Defilló

Departament de Cultura
14 de juliol de 2011

La Fundació Pau Casals cedeix el fons documental d'Enric Casals al Departament de Cultura

- **L'Arxiu Nacional de Catalunya acull el fons, que està integrat pels originals de l'obra del compositor i violinista**
- **El fons documental facilita una aproximació molt exhaustiva a la producció musical d'Enric Casals i la seva tasca de suport a l'activitat del seu germà**
- **Està integrat per 183 unitats documentals, entre les quals hi ha partitures, programes de concerts, dossiers de premsa, i altres documents de tipus personal i professional**
- **El conseller Mascarell destaca la importància de digitalitzar el fons per tal de facilitar la recerca i la difusió de l'obra i la vida de Pau i Enric Casals**

La Fundació Pau Casals ha cedit en dipòsit l'arxiu musical del violinista i compositor Enric Casals i Defilló al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El fons, que quedarà dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya, facilita una aproximació exhaustiva a la producció musical i la trajectòria professional d'Enric Casals, així com a la seva tasca de suport i col·laboració amb l'activitat del seu germà, Pau Casals.

Entre altres documents, inclou originals de l'obra musical, programes de concerts, dossiers de premsa, monografies i altres documents de tipus personal i professional.

El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, ha presidit l'acte de cessió, en què han participat la vídua de Pau Casals, Marta Casals Istomin; el nét d'Enric Casals, Pau Casals Sánchez; la filla d'Enric Casals, Enriqueta Casals; el director de la Fundació Pau Casals, Josep Maria Carreté; el director general de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura, Joan Pluma; el director de l'Arxiu Nacional de Catalunya, Josep Maria Sans Travé; i la directora del Museu Pau Casals d'El Vendrell, Núria Ballester.

Durant l'acte el conseller Mascarell ha agrait a la família la cessió del fons, del qual n'ha destacat la importància: "Us vull agrair de veritat, de tot cor, la cessió que feu avui. És especialment important perquè, a més, incrementa una realitat, com és el fons de Pau Casals, que ja és molt important. Tots desitgem que sigui posat en tot l'ordre que cal, des del punt de vista de la seva digitalització, de la feina que fa l'Arxiu de conservació, per tal que molt estudiosos puguin apropar-se a aquest fons i conèixer encara més la família i aquests músics tan extraordinaris com van ser en Pau i el propi Enric Casals."

El nét d'Enric Casals, Pau Casals Sánchez, ha destacat la importància que el fons romangui a Catalunya: "Hem volgut fer la donació a la Fundació Pau Casals bàsicament perquè en tinguin cura, perquè no es perdi, perquè ho donin a conèixer. També com una mostra que com a catalans que som, les coses que són de gent, en aquest cas músics, que han fet per Catalunya, es quedin aquí a casa, es quedin a Catalunya. És una cosa molt important de cara al patrimoni de tots nosaltres."

D'altra banda, la vídua de Pau Casals, Marta Casals Istomin, ha ressaltat que el fons és una eina determinant per a conèixer la família Casals: "És molt important tenir aquets documents de la família perquè no tan sols es veu el que ha estat el Mestre, com a músic, com a català, com a ciutadà al món, com a home de pau i de llibertat, sinó també l'home familiar. Hi ha moltes cartes, no tant sols de l'Enric, de tota la família. Era un home molt lligat a la seva família. Estimava molt la seva família i sempre ha estat, fins últim moment, pendent de què feien, de com estaven, i del seu benestar."

La figura d'Enric Casals

Enric Casals i Defilló (Barcelona 1892-1986) va ser un notable violinista i compositor. Es va iniciar en la música amb el seu pare, Carles Casals i Ribes, i rebé les primeres lliçons també del mestre Rafael Gàlvez a Barcelona. Als quinze anys estudià composició al conservatori de Brusel·les, a prop dels mestres Mathieu Crickboom i Jongen, i més tard féu estudis de perfeccionament a Praga, amb el professor Frantisek Suchy.

Va actuar com a violí solista de l'Orquestra Simfònica de Barcelona (1910-1912), de la Kurort Symphonische Orchester a Sant Petersburg (1912-1914), de l'Orquestra Pau Casals (1920-1936) i de la del Gran Teatre del Liceu (1924-1935). Va crear el Quartet Enric Casals de música de cambra, amb el qual va recórrer Europa. A més de dirigir puntualment altres importants orquestres arreu del món, fou sotsdirector de l'Orquestra Pau Casals (1920-1936), director de l'Orquestra Ibèrica de Concerts (1940-1942) i de l'Orquestra Professional de Cambra de Barcelona, amb la qual va dirigir gairebé un centenar de concerts. Fou director de l'Institut Musical Casals i responsable dels cèlebres Festivals de Prada (1955-1966).

És autor de concerts per a violí i violoncel, així com d'una vintena de sardanes, compostes durant un extensíssim període creatiu, i que s'emmarquen en la tradició garretiana, com "La nena galana" (1906) o la "La sardana dels Tres Reis" (1983). Defensor entusiasta dels valors musicals de la sardana i de la música tradicional catalana, fou autor de la transcripció orquestral de "Juny" de Juli Garreta, així com d'algunes de les composicions més rellevants del seu germà com ara "El cant dels ocells", l'"Himne de les Nacions Unides", el poema "El Pessebre" o la sardana "Sant Martí del Canigó". Féu una important tasca pedagògica, amb alumnes tan destacats com ara Gonçal Comellas i els germans Gerard i Lluís Claret.

El fet de ser germà petit de Pau Casals -un dels dos germans que li van sobreviure - no ha contribuït a la divulgació de la seva obra i l'enaltiment del seu nom, tot i que s'ha de considerar, sens dubte, un músic notable català del segle XX.

La importància de la cessió

La documentació del fons Enric Casals permet l'aproximació a la seva biografia i de la seva tasca creativa, atès que inclou els originals manuscrits de les partitures de les seves composicions per a violoncel i sardanístiques.

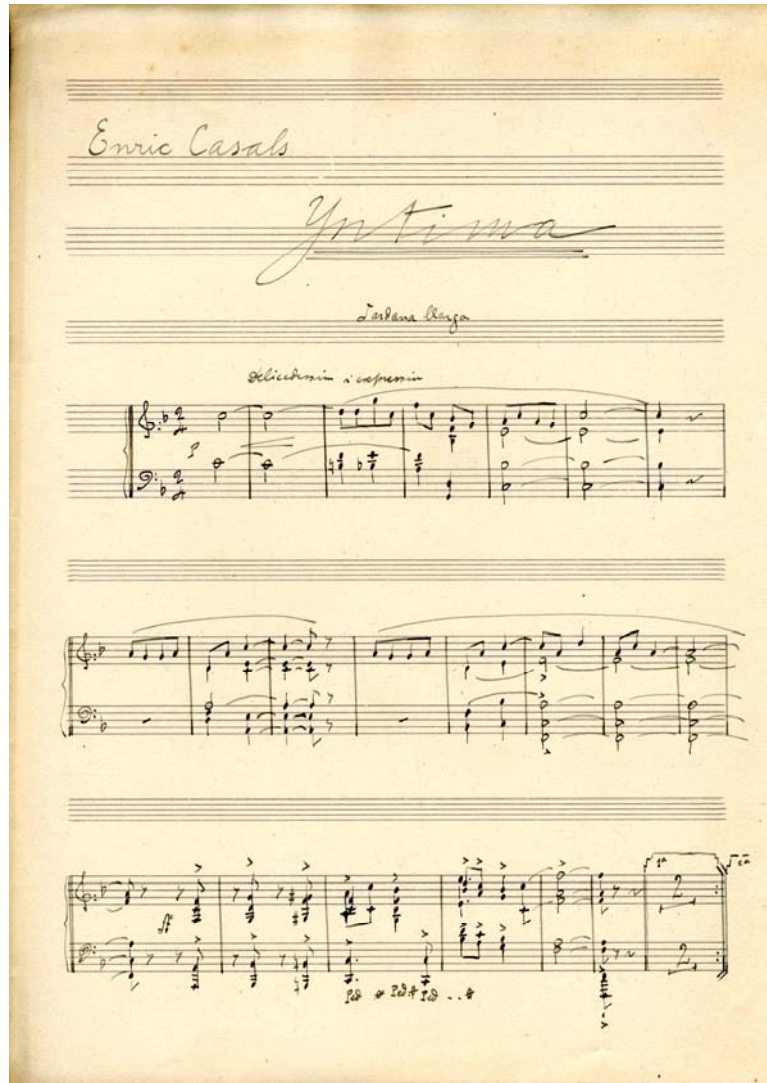
També suposa una aportació fonamental per al coneixement de la figura de Pau Casals, del qual el fons conserva fins i tot documentació personal força rellevant. L'estretíssima relació dels dos germans es reflecteix sobretot en una intensa col·laboració en la difusió de la seva obra (en especial del poema "El pessebre"), El seu dipòsit a l'ANC, on la Fundació Pau Casals conserva també l'arxiu personal del mestre i el de l'Orquestra Pau Casals (amb la qual va col·laborar també l'Enric Casals), facilitarà l'estudi conjunt dels tres fons documentals.

D'altra banda, el fons documental d'Enric Casals complementa també d'altres arxius dipositats a l'Arxiu Nacional de Catalunya, com el del poeta, periodista i autor de la lletra del poema "El Pessebre", Joan Alavedra. També fa més potent la presència de diversos fons de l'ANC relacionats amb la música, com ara els de la coreògrafa Marina Noreg, la Federació de Cors de Clavé, la ballarina Pilar Llorens, el compositor Manuel Borguñó, la cantant Victoria de los Ángeles o l'Associació Catalana de Compositors, entre altres, enriquint així la memòria d'aquest vessant tan fonamental de la nostra cultura.

Vicissituds del fons d'Enric Casals

El fons documental personal d'Enric Casals va ser conservat pels seus descendents en un pis de la Rambla Catalunya de Barcelona, fins que el seu nét, Pau Casals i Sánchez, n'ha fet donació a la Fundació Pau Casals amb l'encàrrec que s'unís a la documentació de Pau Casals conservada a l'ANC, on formarà un fons independent.

La cessió signada avui continua i amplia les relacions de l'ANC amb la Fundació Pau Casals, que tenen per objecte la conservació i difusió dels fons relacionats amb el compositor. L'ANC ha valorat la rellevància del productor del fons i el fet que conté documentació important per conèixer diversos aspectes de la vida de Pau Casals. En aquest sentit, és totalment complementari del fons del compositor conservat a l'ANC.

ANC/Fons Enric Casals. Partitura de la sardana "Intima" (1922)

Contingut del fons

El fons d'Enric Casals és el número 978 de l'Arxiu Nacional de Catalunya, compta amb 183 unitats documentals i té un volum total d'1,7 metres (17 unitats d'instal·lació). Inclou la documentació generada i rebuda per Enric Casals, principalment, com a resultat de la seva activitat musical. En formen part alguns documents personals propis i cartes rebudes pel seu germà, juntament amb altres relacionats amb el procés de Pau Casals davant el *Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas de Barcelona*. Conté també algunes notes pròpies sobre Pau Casals.

La part fonamental del fons està constituïda per partitures i partícels originals de les composicions d'Enric Casals. Conté el "Concert per a violoncel i orquestra" (1948), les "Suites per a violoncel en Re Menor" (1973), una quinzena de sardanes,

entre les quals, "Catalunya avant", "Festa", "Heroica", "Íntima", "Lluny", "La mainada de Sant Salvador", "Montserrat en primavera", "Sardana dels Tres Reis", "Setembre", "Tarragona" i "El Vendrell". Inclou, així mateix, obra aliena amb arranjaments i orquestració d'Enric Casals, com ara composicions del seu germà (sardanes, "El Pessebre" i "Himne de les Nacions Unides") i de Juli Garreta ("Juny"). Aplega també programes de concerts on el productor intervingué com a organitzador, intèrpret o director (Orquestra Pau Casals i Festival de Prada de Conflent) i documentació de viatge.

Finalment, també conformen el fons diverses monografies, articles i dossiers de premsa sobre les activitats de Pau Casals, programes d'audicions d'"El Pessebre" i altres concerts i reconeixements públics atorgats al mestre, així com programes de concerts, obra musical aliena editada, monografies musicals i partitures manuscrites d'altres autors.

En aplicació del quadre de classificació estàndard dels fons personals de l'ANC, s'han identificat les sèries següents:

- Activitat personal i familiar
- Activitat creativa
- Activitat de representació
- Recursos d'informació

En el marc d'aquesta classificació, pendent de revisió, el contingut del fons es descriu en les següents unitats:

● **Activitat personal i familiar**

1	<i>Carta d'Enric Casals a Eugène Istomin, referent a l'herència de Pau Casals.</i>
1 unitat (1 subcarpeta).	1978
2	<i>Procés contra Pau Casals al Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas de Barcelona.</i>
1 subcarpeta.- Inclou el plec de descàrrec presentat pel seu germà i el comprovant de l'ingrés de la primera part de la multa a la qual fou condemnat.	1940 - 1941
3	<i>Cartes de Clara Haskil i José Raúl Capablanca a Pau Casals.</i>
2 unitats (1 subcarpeta).	1923 - 1928

● **Activitat creativa i lleure**

4	<i>Escrits sobre Pau Casals.</i>
1 subcarpeta.	[1979]
5	<i>Concert per a violoncel i orquestra (partitures).</i>
5 carpetes.	1948
6	<i>Suites per a violoncel en Re menor (homenatge a Pau Casals).</i>
1 subcarpeta.	1973

- 7 *Sardanes. "15 sardanes" / Enric Casals.* 1906 - 1983
1 carpeta (2 llibres). Partitures manuscrites.
- 8 *Sardanes. "Catalunya avant" (partitures).* 1910
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites. Inclou també la sardana "Lluny".
- 9 *Sardanes. "Festa" (partitures).* 1920
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 10 *Sardanes. "Heroica" (partitures).* 1919
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 11 *Sardanes. "Íntima" (partitures).* 1922
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites i impreses.
- 12 *Sardanes. "Lluny" (partitures).* 1921
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites i impreses.
- 13 *Sardanes. "La mainada de Sant Salvador" (partitures).* 1928
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 14 *Sardanes. "Montserrat en primavera" (partitures).* 1968
1 subcarpeta.
- 15 *Sardanes. "Sardana dels Tres Reis" (partitures).* 1983
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 16 *Sardanes. "Setembre" (partitures).* 1924
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 17 *Sardanes. "Tarragona" (partitures).* 1927
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 18 *Sardanes. "El Vendrell" (partitures).* 1948
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 19 *Composicions per a cobla.* [1910 - 1980]
1 carpeta.- Partitures i partícels manuscrites i impreses. Inclou les sardanes "A prop teu", "Una vegada era", "Platja de Sant Salvador", "Cançoneta", "Sis sardanes per a cobla", "Soneti per a una sardana seriosa", "Lluny", "Íntima", "Tres amors", "Sardana dels Tres Reis", "Catalunya avant", "Setembre", "Recordant" i "Heroica"
- 20 *Instrumentació d'obra aliena. "Juny" de Juli Garreta (partitures).* 1921
1 subcarpeta.- Partitures publicades.
- 21 *"Festa major a Vilafranca. Tres sardanes de concert" de Pau Casals. Orquestració.* [1926]
1 capsa d'arxiu.
- 22 *"El Pessebre" de Pau Casals. Instrumentació per a gran orquestra i veus.* [1960]
1 capsa d'arxiu (2 llibres i fulls solts).
- 23 *"El Pessebre" de Pau Casals. Cor dels Patges de la Caravana dels Reis d'Orient (orquestració).* [1960]
1 carpeta.- Partitures impreses.
- 24 *"El Pessebre" de Pau Casals. Instrumentació per a piano simplificat.* 1960

- 1 subcarpeta (1 llibre)
- 25 *"Himne de les Nacions Unides" de Pau Casals. Orquestració.* 1971
1 carpeta.- Partitures manuscrites i impreses.
- 26 *"Sardana per a orquestra de violoncels" de Pau Casals. Instrumentació (partitures).* [1956]
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites.
- 27 *Obra aliena amb arranjaments o instrumentacions d'Enric Casals (partitures). Orquestra Pau Casals.* [1930 - 1970]
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites i impreses.
- 28 *Obra aliena amb arranjaments o instrumentacions d'Enric Casals (partitures i partícels).* [1910 - 1965]
2 carpetes.- Partitures i partícels manuscrites i impreses.
- 29 *Obra aliena amb arranjaments o instrumentacions d'Enric Casals (partitures per a "solos").* [1910 - 1965]
1 carpeta.- Partitures impreses.
- 30 *Obra aliena amb arranjaments o instrumentacions d'Enric Casals (partitures doblades).* [1910 - 1965]
1 carpeta.- Partitures manuscrites i impreses.
- **Activitat de representació**
- 31 *Programes de concerts de l'Orquestra Pau Casals.* 1926 - 1932
1 carpeta.
- 32 *Programes de concerts del Festival de Prada de Conflent.* 1958 - 1976
1 carpeta.
- 33 *Programes d'audicions de "El Pessebre" de Pau Casals, dirigits per Enric Casals.* 1964 - 1976
1 carpeta.
- 34 *Documentació de viatge amb Pau Casals.* 1923 - 1929
1 subcarpeta.
- **Recursos d'informació**
- 35 *Escrips sobre Pau Casals.* 1928 - 1973
1 subcarpeta.
- 36 *"Articles especials" sobre Pau Casals.* 1973 - 1976
1 subcarpeta.
- 37 *Obres i arranjaments de Pau Casals.* [1908 - 1951]
1 subcarpeta.- Partitures manuscrites i impreses.
- 38 *Programes d'audicions d'"El Pessebre" de Pau Casals.* 1962 - 1989
2 carpetes.
- 39 *Programes de concerts, anuncis i reconeixements a Pau Casals.* [1900 - 1994]
1 carpeta.
- 40 *Dossier de programes musicals i actes en record de Pau Casals.* 1973 - 1999
1 carpeta.- Inclou programes de concerts.
- 41 *Projecte del Museu Pau Casals de Prada de Conflent.* [1980 - 1990]

- 1 subcarpeta.
- 42 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals.* 1923 - 1949
1 subcarpeta.- Inclou programes de concerts.
- 43 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals.* 1950 - 1960
1 subcarpeta.
- 44 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals.* 1960 - 1966
1 subcarpeta.- Inclou també alguns programes de concerts.
- 45 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals.* 1966
1 subcarpeta.
- 46 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals.* 1968 - 1970
1 subcarpeta.- Inclou programes de concerts.
- 47 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals.* 1971
1 subcarpeta. Inclou programes de concerts.
- 48 *Dossier de crítiques en premsa publicades a Puerto Rico i altres països americans.* 1955 - 1967
1 subcarpeta.
- 49 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre la mort de Pau Casals.* 1973
1 subcarpeta.
- 50 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals.* 1999 - 2008
1 subcarpeta.
- 51 *Dossier de premsa nacional i internacional sobre les activitats de Pau Casals (sense data).* [1920 - 1995]
1 subcarpeta.
- 52 *Programes dels "Richter Concerts" (Londres).* 1890 - 1901
11 volums.
- 53 *Obra aliena editada (partitures en quart).* 1894 - 1950
2 carpetes.- Partitures editades.
- 54 *Monografies musicals (òperes).* 1906 - 1947
1 carpeta.
- 55 *"Acuarelas valencianas" / Eduardo López-Chávarri.* 1921
1 carpeta.- Partitures manuscrites.
- 56 *"Sinfonía en Sol Menor" / Germán Álvarez Beigbeder.* 1922
1 carpeta.- Partitures manuscrites.

- **Documentació gràfica**

41 positius b/n

- **Biblioteca i hemeroteca**

64 monografies

4 exemplars de revistes.